

SYDAFRIKA

Våldet lurar på valmötet

Av LEIF NORRMAN
DN:s korrespondent

DURBAN. Det såg ut att bli en blodig söndag i Ndwedwe i Sydafrikas Natalprovins. 50 hus hade i skydd av mörkret stuckits i brand den senaste veckan, skott avlossats mot bilar från de täta socker-rörsfälten.

Rädslan och misstron hade fått fäste i de vindlande, gröna dalarna. Kraftmätningen mellan de Inkathatrogna och ANC-anshängarna var oundviklig.

Det som svenske Jörgen Backlund och hans fredsövervakande kolleger sändes ut att bevaka denna heta söndag i Natal kunde förstås kallas politiska möten: Inkatha ville prompt hålla ett möte i en öde skola som ligger i ett numera ANC-kontrollerat område. ANC skulle ha "väljarutbildning" på ett fält alldeles intill.

Men det var egentligen en mönstring av traktens invånare det handlade om. Det var tid att få veta vilka som stödde Inkatha, vilka som stödde ANC. Något tredje ges inte. Ingen kommer undan.

Ritualer

ANC var ute tidigt för att markera sitt revir. När de sprang över fältet och dansade fram bakom sina flaggor var det som ritualer inför ett stort slag.

Inkatha samlades på vägen, några kilometer bort. För att nå den öde skolan måste de passera alldeles intill ANC-hären.

Spänningen steg. Polis från både hemlandet Kwazulu och Sydafrika ställde upp sina pansarbilar på en strategisk kulle. FN-observatörer lät sina blå flaggor fladdra från en

annan. Kikare svepte över plattan. Det var som om ett stort slag verkligen skulle äga rum här.

– Se upp för Inkathas förtrupper på lastbilarna, varnade oss FN-observatörerna. De är fulla med skjutvapen. Och de verkar nervösa.

ANC-hären hade för en kort stund avbrutit de rytmiskt repetitiva ramsorna och sin dans för att dela ut broschyrer – som få kunde läsa – om hur man gör när man röstar. Men snart var "väljarutbildningen" över, de samlades åter i en vid ring, stampade och sjöng medan svetten rann i strömmar och adrenalinet pumpades ut.

Fredsövervakaren Jörgen Backlund och hans engelska kollega Francis försökte varligt upprätta kontakt och dialog med ledarna.

Total misstro

Kwazulupolisen krävde en vist att få veta vilken ANC:s ledare var, annars kunde de inte ge tillstånd till mötet. Men ANC:s ledare Million Bhekizizwe mördades för bara ett par veckor sedan. ANC är övertygat om att det var just Kwazulupolisen som sköt honom. Därför vill man inte ge något namn på den nye ledaren.

Misstron är total. En äldre man i blåkläder föses slutligen fram, han får duga som ställföreträdande.

Mötet fortsätter, polisen tittar på.

– Jag kommer inte att ge mig förrän mina kor betar där ANC-anshängarna är. Det har Inkathaledaren, hövdingen, sagt. Om man får tro ANC.

Han finns redan borta vid skolan omgiven av sin livvakt när hans här taktfast kommer springande på vägen förbi ANC-mötet.

De är nog dubbelt så många

Markerar revir. ANC-anshängare eldar på med kampsånger och slagord inför mötet i Ndwedwe i Natalprovinsen i Sydafrika.

Foto: LEIF NORRMAN

som de 500–600 ANC-arna. Men deras ansikten är ängsliga, de sneglar bakåt under sprängmarschen.

Några skälvande minuter. Misstroarna blickar och föraktfulla kommentarer tränger genom luften som luktar svett, upphetsning och rädsla.

Handlar detta verkligen om politik? Ja, om politik också. Men mest är det ett krig mellan dem som försvarar och drar fördel av den gamla zulumonarkin och dess hövdingssystem och dem som anammar en ny tid och frigörelse.

Först framåt kvällen är det över. Då har också Inkathas återtag förlöpt utan incidenter, trots envisa rykten om bakhåll.

Det blev inget blodbad i Ndwedwe. Men i Bhambayi, några mil därifrån, dödas samtidigt elva människor i samma slags misstro, skräck och intolerans.

Hur många döda hade det blivit i Ndwedwe om inte fredsövervakarna hade varit där? Det vet ingen. Men Kwazulupolisen hade knappast uppträtt så opartiskt om inte så många övervakare och observatörer kommit.

– Det går sällan att mäta insatsen vi gör, säger Jörgen Backlund. Men det finns förstås tillfällen när man kan ana att vår närvaro räddat liv och det känns mycket tillfredsställande.

Jörgen Backlund har tidigare varit valövervakare i Namibia och Kambodja. Han har många fredsövervakande svenska kolleger nu i Sydafrikas farligaste områden. Ska det gå verkligen gå att hålla val här?

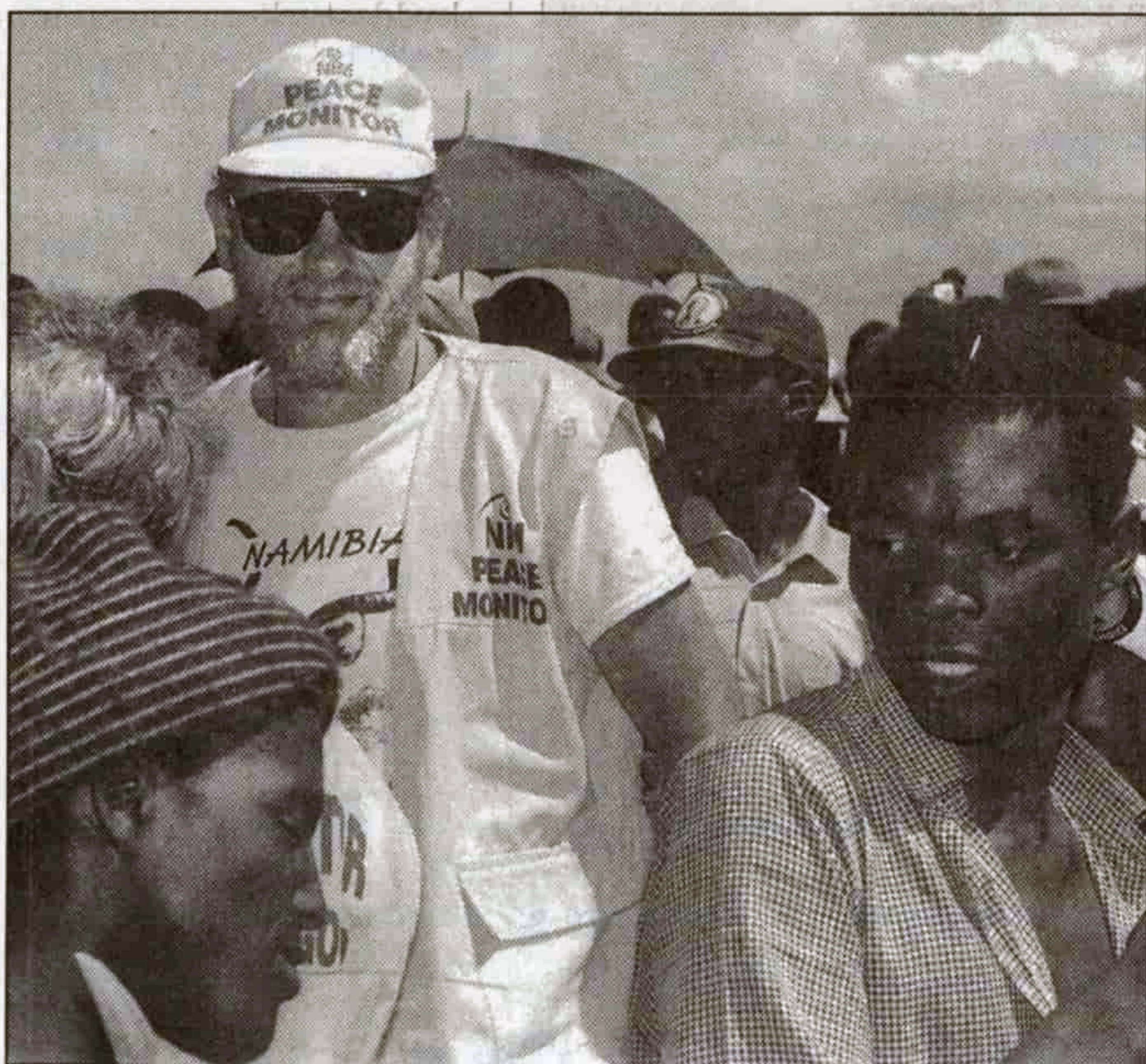
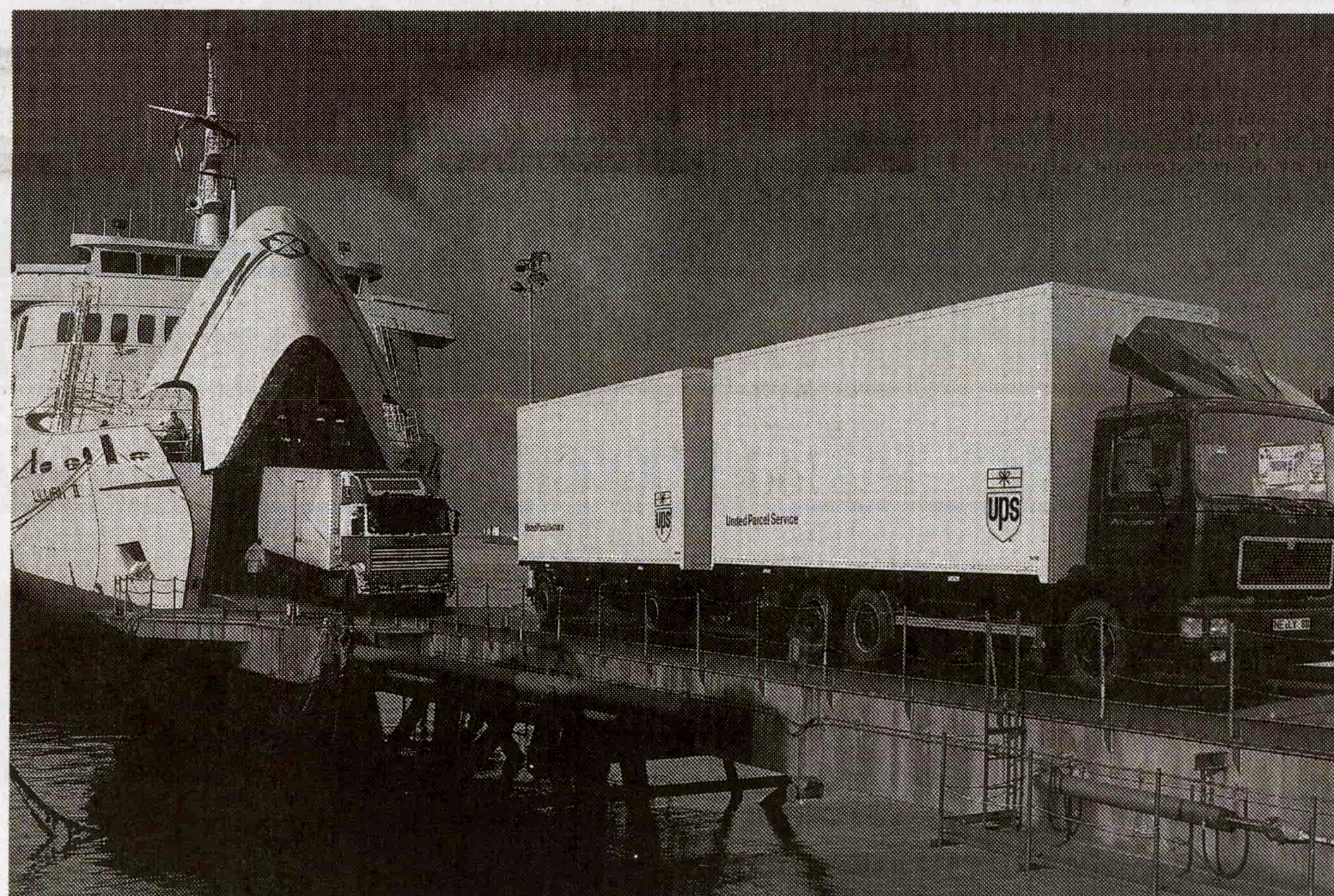
– Jag tror det. Det gick ju i Kambodja, säger Jörgen Backlund.

Sydafrika är farligt också för neutrala övervakare. Vad är det som gör att man tar ett sånt uppdrag?

– Ja, inte för att tjäna pengar, om någon trodde det, för det gör man inte mer än hemma, säger Jörgen Backlund som normalt arbetar på Sida.

– Hemma lever vi ett lugnt och fredligt liv. Jag tycker jag kan offra några månader och utsätta mig för samma stress, samma skräck och samma hot som människorna här ständigt, dag efter dag, lever i. Om jag genom min blotta närvaro kan bidra till att det blir mindre våld, färre döda. □

PAKET-
LEVERANSE
- LIKA
EFFEKTIVT
INOM
NORDEN
SOM I
EUROPA.

Svår uppgift. Fredsövervakaren Jörgen Backlund kläms mellan ANC- och Inkathaanshängare.